

УДК 001:1(091)20

ФІЛОСОФІЯ ТА НАУКА НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Студ. Б.Г.Токарева, гр. БШМК1-16

Науковий керівник доц. Л.А. Чекаль

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання роботи розглянути взаємозв'язок філософії та науки, дослідити їх розвиток, та роль у світі на початку ХХІ століття.

На початку ХХІ століття людство опинилося на порозі великих змін. Вже сьогодні можна простежити деякі майбутні контури розвитку світової цивілізації. Перед кожною країною постала проблема вибору: як увійти в майбутню цивілізацію, забезпечити вищу якість життя і розвиток особистості. Кардинальним соціальним змінам, як правило, передує напружений філософський пошук, спрямований на виявлення глибинного сенсу людського буття і його цінностей.

У різні періоди розвитку філософія по-різному взаємодіяла з наукою. Філософія щодо науки виконувала різні функції: від єдиного представника науки і до критика науки.

Не викликає сумніву й той факт, що діалогічність філософського й наукового дискурсів дедалі посилюватиметься, даючи вагомі результати для когнітивної та соціокультурної стратегії людства. Філософські і наукові погляди на різні явища є комплементарними, вони дозволяють як глибше дослідити конкретні властивості природних феноменів, так і, за допомогою філософських узагальнень, відновити втрачені в процесі наукової фрагментації зв'язки.

Спроба осмислити сучасний стан розвитку філософії приводить до висновку, що в процесі аналізу й розв'язання як внутрішніх проблем свого розвитку, так і проблем, що породжують різні соціальні практики, сучасна філософія невпинно прагматизується.

Філософія науки теж не залишилась осторонь процесів прагматизації, особливо ж у тій своїй частині, що розглядає проблеми взаємодії, взаємовпливів наукового та філософського дискурсів.

Інший аспект, що актуалізує проблему взаємовпливів філософії й науки в ХХІ столітті, викликаний кардинальними змінами в самій науці.

Зокрема наприкінці ХХ ст. наукове співтовариство дійшло висновку, що «картина бездоганно упорядкованого всесвіту повинна бути замінена на таку картину, на якій всесвіт постає грою і ставкою в діалогічній грі... між порядком, безпорядком та організацією». В таких умовах, на думку Е.Морена, суттєво змінюється наукове мислення, яке повинне краще й глибше зрозуміти той складний... світ, у якому ми живемо, і наблизиться до глибинних таємниць речей. І оскільки здійснити цей процес можна лише на основі «трансдисциплінарності» в науці, він розробляє у філософії науки концепцію «складного мислення», здатного створити цілісний мислений ландшафт світу.

Отже, стиль сучасної наукової рефлексії і за своєю інтенцією, і за своєю сутністю все більше наближається до філософського стилю осягнення світу як Універсуму.

Співставлення історії філософії та історії науки дозволяє констатувати їх багатовіковий зв'язок і взаємовплив, які полягають перш за все в амбівалентності філософського й конкретно-наукового знання впродовж усього періоду їхнього співіснування. Причому на різних етапах становлення і розвитку філософії та науки їх взаємовплив не був лінійним і односпрямованим. Хоча філософське знання й виникає

історично першим і вже цей факт свідчить, що філософія для науки є концептуальним фундаментом, наука теж, особливо у періоди свого розквіту, рішуче втручалася у філософське осмислення різних проявів буття. На перших етапах становлення сучасної науки (XVII-XIX ст.) переважав вплив філософії на науку, оскільки остання виділялася в натурфілософії і в цей час філософія виконувала переважно онтологічну функцію. Та вже з середини XIX ст. спостерігається посилення логічної та гносеологічної функції філософії стосовно науки, а також виявляється синтезуюча функція, яка узагальнює нові відкриття у конкретних науках, розширюючи тим самим і зміст власних принципів, категорій, теорій.

У XX ст. специфічним напрямком у філософії було філософське обґрунтування засад тієї чи іншої природничої науки, яка потребувала не стільки емпіричних досліджень, скільки конструювання абстрактних об'єктів. Тобто «філософія у даному випадку почала надавати взірець, ідеал відповідної наукової творчості» і, не нав'язуючи цей взірець науці, сприяла його поширенню на інші форми знання.

Отже, філософія поповнює й поглиблює свої уявлення про світ у процесі узагальнення результатів усього комплексу наук, асимілюючи у своєму понятійно-категоріальному апараті основні досягнення останніх. Виникнення нових наук, наукових теорій і понять завжди відлунювалося у філософських концепціях.

На сучасному етапі розвитку наукових досліджень визначальним для філософського та філософсько-наукового знання і мислення стає особистісне начало. Формування особистості науковця - це не "розчинення" індивідуальності у розмаїтті наукових знань і дисциплін, а возз'єднання інтелектуального потенціалу на основі розвинутих здібностей та інтересів науковця. Це особистісно здійснюване "розчинення" наукових ідей. Адже як в науці, так і в філософії науки як напрямі дослідження нині істотну роль виконує дослідник. Особистісне начало є наскрізним для суб'єкт-об'єктного відношення у сучасній науці, при визначенні предмета філософсько-наукового дослідження; у реалізації мети, завдання, функцій філософії історії науки, історико-наукових досліджень, при відборі того, що описує історик науки та підчас виявлення чи систематизації історико-наукових фактів,

У підсумку зазначимо про те, що процес взаємодії філософії й науки у XXI столітті поглиблюється, адже сучасна, й особливо – майбутня, наука усе глибше усвідомлює необхідність розглядати і розв'язувати свої проблеми, спираючись на філософську методологію.

Ключові слова: філософія, взаємозв'язок, постпрагматизм, епістемологія, методологія науки, інноваційна концепція.

ЛІТЕРАТУРА

1. Морен Э., Принципы познания сложного в науке XXI века // Вызов познанию: Стратегии развития науки в современном мире.- М., 2004.- С.20:
2. Ойзерман Т.И., Философия как история философии.- СБб., 1999.- С.16
3. Кримський С.Б., Запити філософських смислів.- К., 2003.- С.171- 172